

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 21

Засновано у 2015 році

Рівне – 2025

УДК 37 : 005.591.61 -66
I – 66

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип.21. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, К. М. Павелків, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2025. 218 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційної діяльності і міжнародного співробітництва Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Павелків Катерина Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габілітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Gluchman Vasil, PhD, професор філософії та етики факультету мистецтв Пряшівського університету (Словаччина);

Грицай Н. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій, Українська наукова діаспора у Франції (Франція-Україна);

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Pelekh Yurii, доктор габілітований, професор, професор кафедри досліджень школи і медіа факультету педагогіки і філософії Жешувського університету (Республіка Польща);

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габілітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габілітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Sirojć Zdzisław (Сіройц Здзіслав), доктор габілітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Бричок С. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Rebisz Sławomir, доктор освітнього менеджменту, доцент, доцент кафедри досліджень школи і медіа факультету педагогіки і філософії, Жешувський університет (Польща);

Шліхта Г. О., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри цифрових технологій та методики навчання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.
Науково-бібліографічне редагування: наукова бібліотека РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 29 травня 2025 р.).

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025

ЗМІСТ

Петренко О., Пустовіт Г., Баліка Л. Загальна і професійна складові освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії: досвід і перспективи	5
Пустовіт Г., Саранчук Д. Проблеми міждисциплінарної інтеграції фахової підготовки майбутніх фармацевтів у закладах вищої медичної освіти	22
Лісова С., Дупак Н. Формування професійних компетентностей майбутніх учителів технологій у процесі застосування моделі змішаного навчання в системі вищої освіти	32
Mykhalchuk N., Ivashkevych E., Karlova T., Bihunov D. Argumentative and scientific discourse and their innovative implementation into studying english in higher school	42
Skubisz J. Wpływ mediów społecznościowych na (nie)bezpieczeństwo pedagogiczne	54
Ваклюк А., Шалівська Ю., Поліщук І. Педагогічні підходи до виховання емпатії в учнів як базової якості міжособистісних взаємин в освітньому просторі	65
Вєтрова І., Потапчук С. Труднощі впровадження навчальної автономії на уроці англійської мови в українських школах	75
Вільхова О., Рагуліна М. Професійна майстерність вихователя у процесі формування мистецько-творчої компетентності дітей дошкільного віку	86
Гринькова Н., Стельмашук Ж. Педагогічні умови формування емоційно-естетичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів	96
Гудовсек О. Педагогічна підготовка фахівців мистецького профілю: системний підхід	103
Moroz L., Kovaliuk V., Michuda N., Kralia I. Modern requirements for language education	115
Петренко І. Основні інтернет-ресурси забезпечення організації виховної роботи в НУШ	123
Петренко С. Методологія та логіка експериментальної роботи з вивчення рівня сформованості професійної компетентності ІТ-фахівців	133
Романюк С., Трофімчук В. Особливості навчання термінології на заняттях іноземної мови на немовних спеціальностях закладів вищої освіти	142
Сілков В., Сілкова Е. Формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини з допомогою текстових задач НУШ	149
Троценко В., Сембрат С., Кривенко Ю., Кривенко Р. Рухливі ігри з елементами спортивних ігор в системі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури	160
Fedoryshyn O., Stanislavchuk N. HEARING VS LISTENING “We are interested in others when they are interested in us” Publilius Syrus, Roman poet	171
Ціпан Т. Батьківський контроль як ефективний засіб формування в дітей молодшого шкільного віку культури безпечної поведінки в інтернет-просторі	182
Доробки молодих науковців	
Капральцев Д. Роль творчого потенціалу у підготовці майбутніх бакалаврів образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва, реставрації	192
Люд Шаньнань. Експериментальне дослідження сформованості іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців музичного мистецтва в умовах інтернаціоналізованого освітнього простору	202

Валерій СІЛКОВ

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри математики з методикою викладання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-5905-3700
e-mail: silkovvaleriy@ukr.net

Ельвіра СІЛКОВА

старший викладач кафедри математики з методикою викладання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-2595-0606
e-mail: esilkova69@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ ПАТРІОТИЗМУ ТА ЛЮБОВІ ДО БАТЬКІВЩИНИ З ДОПОМОГОЮ ТЕКСТОВИХ ЗАДАЧ НУШ

Анотація. У статті зроблено спробу розкрити один із аспектів можливостей для формування в учнів початкових класів НУШ почуття патріотизму та любові до Батьківщини з допомогою текстових задач. Зазначається, що ці почуття можуть формуватися за допомогою засвоєння матеріалів різноманітних навчальних предметів, зокрема, у процесі розв'язання спеціально підібраних текстових задач з математики. Указуються деякі ознаки проявів сформованості цього почуття завдяки розв'язуванню текстових задач з математики.

Проаналізовано підручники з математики для I-IV класів НУШ на предмет наявності простих та складених текстових задач, сюжети яких можна використовувати для формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини.

Наведено окремі власні приклади текстових задач, фабула яких спрямована на формування почуття патріотизму та гордості за Український народ.

Закцентовано увагу на необхідності в умовах сьогодення використовувати не зовсім традиційні форми, методи та засоби формування патріотизму та любові до Батьківщини.

Зроблено висновок про доцільність підготовки нових видань підручників зі значно більшою кількістю текстових задач, сюжети яких допомагатимуть у формуванні вищевказаних почуттів, а також підготовки методичними службами відповідних матеріалів для вчителів.

Ключові слова: виховання, формування, патріотизм, любов до Батьківщини, сюжети текстових задач.

Постановка проблеми. Формування патріотизму та любові до Батьківщини не є новою задачею сучасної освіти, оскільки Україна фактично з 2014 року перебуває у стані війни з Росією. Окупація Криму та частини Донецької та Луганської областей, а особливо розпочата Росією 24 лютого 2022 року повномасштабна війна, привернули підвищену увагу суспільства та науковців до сформованості почуття патріотизму та любові до Батьківщини у наших громадян. У сучасних умовах проявилися недоліки у формуванні та дієвості вказаних почуттів. Найбільш рельєфно про це свідчать непоодинокі випадки участі неповнолітніх у псуванні військового майна та передачі окупантам даних про розміщення військових частин і засобів ППО за певну грошову винагороду, ухилинство від служби в лавах ЗСУ та самовільне залишення військових частин, викрадення волонтерської допомоги, отримання неправомірної вигоди в органах ТЦК тощо. Вказані прояви недоліків у патріотичному вихованні спонукають до пошуку шляхів, форм, методів та засобів формування дієвого почуття патріотизму та любові до Батьківщини для подолання подібних недоліків. На нашу думку, роботу в цьому напрямку слід розпочинати вже із здобувачами початкової освіти за допомогою матеріалів всіх навчальних предметів.

Визнаючи необхідність розробки суттєво нової моделі освіти XXI століття, яка б відповідала на виклики сьогодення, у документах міжурядової організації ЮНЕСКО, указах Президента України, законах України, наказах МОН України визначені основні концептуальні напрямки роботи системи освіти в царині організації освітнього процесу в цьому напрямку. Серед них акцентується увага на безперервному розвитку особистості, на формуванні її національної свідомості, любові до Батьківщини. За таких умов одним із пріоритетних завдань будь-якої освітньої галузі стає використання усіх можливостей для виховання дієвості почуття патріотизму та любові до Батьківщини у здобувачів початкової освіти. Саме тому розглянемо один із можливих шляхів формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини з допомогою сюжетів текстових задач курсу математики початкової школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні вимоги до виховання, зокрема і до формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини, обґрунтовані у Законах України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Державній цільовій соціальній програмі національно-патріотичного виховання на період до 2025 року (2018), Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки (2019), Концепції НУШ (2016) та інших нормативних документах.

Теоретичний аналіз праць видатних просвітителів і педагогів минулого (Г. Ващенко, А. Волошина, О. Духновича, М. Костомарова, І. Огієнка, Я. Чепіги та ін.) дозволяє стверджувати, що ще вони особливу увагу звертали на необхідність виховання любові до своєї землі, до рідної мови, гордості та поваги за історичне минуле своєї Батьківщини.

Різноманітні аспекти формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини розглядалися та розглядаються в дослідженнях багатьох сучасних вчених. Зокрема: І. Бех, К. Журба, К. Чорна та ін. обґрунтовують

теоретичні засади цього процесу; Г. Агапова, А. Афанасьєв, О. Вишневський, О. Духовна-Кравченко, О. Киричук, Г. Корж та інші присвячують свої дослідження розробці сучасного змісту патріотичного виховання; О. Абрамчук, Т. Гавлігіна, В. Датський, В. Мірошніченко, П. Онищук та інші розглядають форми та засоби формування патріотизму учнів різних вікових груп та типів закладів освіти тощо.

На жаль, мало звертається уваги на використанні можливостей математичної освітньої галузі НУШ для формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини у здобувачів початкової освіти через систему текстових задач.

Мету статті ми вбачаємо в тому, щоб:

- 1) привернути на сучасному етапі увагу науковців і вчителів до проблеми сформованості та дієвості почуття патріотизму та любові до Батьківщини у здобувачів початкової освіти;
- 2) продемонструвати можливості математичної освітньої галузі для вирішення зазначеної проблеми;
- 3) проаналізувати підручники з математики для НУШ на наявність у них простих і складених текстових задач для формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини;
- 4) навести деякі зразки текстових задач, які спонукатимуть вчителів до самостійного підбору такого матеріалу та їх використання під час формування математичних знань та умінь.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку з російською агресією проблема формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини у підростаючого покоління набуває надзвичайної актуальності. Про наявність активної громадянської позиції у здобувачів початкової освіти свідчать наявність впевненості в перемозі над ворогом, довіра до ЗСУ. Важливим є і той факт, що ці почуття у молодших школярів є дієвими та проявляються у виконанні посиленої для цієї вікової категорії школярів діяльності: плетіння маскувальних сіток, виготовлення окопних свічок, донати на потреби окремих підрозділів ЗСУ, готовність прийти на допомогу та допомога постраждалим від бомбардувань армії агресора території України тощо. Ми усвідомлюємо, що не всі вище наведені прояви можуть бути домінуючими у молодших школярів з огляду на їхні вікові та психологічні особливості.

Разом з тим, на жаль, сьогодення та тривала агресія Росії висвітили певні недоліки освітньої системи у вихованні підростаючого покоління. Вони проявилися у фактах участі дітей та підлітків, а особливо дорослих, у підпалах автомобілів військових, передачі агресорам координат розміщення військових та інфраструктурних об'єктів тощо. На нашу думку, наявність вказаних і невказаних недоліків вимагають активізації роботи з пошуку сучасних форм і засобів формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини.

Для активізації роботи з формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини ми спираємося на висновок І. Беха про необхідність взаємодії вихователя й вихованця, яка ґрунтується на зміні «свідомості, світогляду, психології, ціннісних орієнтацій, знань і способів діяльності особистості, що

сприяють її якісному зростанню та вдосконаленню» (Бех і Цибульська, 2003, 213).

Ми погоджуємося з висновком С. Гончаренко (1997) і Н. Мойсеюк (2003) про те, що структурними компонентами патріотичного виховання є мета (завдання), принципи, зміст, методи, прийоми, форми та засоби, а також результат. Основним засобом формування математичних компетентностей учнів початкових класів є підручник, а тому, на нашу думку, наявний в ньому ілюстративний матеріал та сюжетні задачі можуть і повинні використовуватися для виконання завдань формування математичних умінь та навичок, але і для виконання завдань, поставлених перед школою Законом України «Про освіту» (2017), зокрема, для формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини. Особливо актуальним це стає в умовах повномасштабної російської агресії.

Роботу з формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини необхідно розпочинати якомога раніше. Найбільш сприятливим періодом для цього є молодший шкільний вік. У силу вікових особливостей здобувачів початкової освіти нагальною потребою сьогодення стає формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини за допомогою сюжетів текстових задач, побудованих на місцевому матеріалі, на прикладах героїв-земляків, людей-жителів свого села, міста, вулиці.

Саме тому одним із засобів формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини можна вважати розв'язування текстових задач відповідного підручника. Виходячи із цього, ми проаналізували систему текстових задач підручників з математики для НУШ, які є основним засобом навчання. Ми поставили собі за мету проаналізувати підручники з математики на наявність таких текстових задач, в сюжетах яких йдеться про гордість за свою Батьківщину, про досягнення українців у науці, праці, спорті тощо. Проведений вибірковий аналіз сюжетів текстових задач у підручниках з математики для початкових класів НУШ дає підстави стверджувати, що в них є невелика кількість текстових задач, які дозволяють формувати почуття патріотизму та любові до Батьківщини. З іншого боку, ми усвідомлюємо той факт, що підручники готувалися до 24 лютого 2022 року, а тому сподіватися на велику кількість таких задач не можна.

Державним освітнім стандартом початкової школи (2018) та навчальною програмою з математики для I-IV класів НУШ [10] передбачено формування у здобувачів початкової освіти умінь розв'язувати прості та складені текстові задачі. У підручниках наявні прості та складені текстові задачі, сюжети яких можна використовувати для формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини. Обмеженість обсягу статті не дозволяє нам навести конкретні приклади таких задач. Саме тому ми вказуємо для читачів номери відповідних задач. Наприклад:

у підручнику А. Заїки – це задачі №№ 24, 86, 550, 374, 621, 714 (Заїка і Тарнавська, (2021a) та ін.;

у підручнику А. Заїки з метою забезпечення формування патріотизму та любові до Батьківщини, можна використовувати задачі №№ 326, 259 (Заїка і Тарнавська (2021а) та ін. ;

у підручнику В. Бевз – це задачі №№ 165, 317, 917 (Бевз і Васильєва, 2020а) та ін.

Аналогічна картина спостерігається і у підручниках інших авторів.

З метою допомоги вчителям у справі формування почуття патріотизму та гордості і любові за свою Батьківщину наведемо деякі зразки текстових задач, фабула яких спрямована на формування почуття патріотизму та гордості за Український народ. Зразки наведених нижче задач підібрані або складені здобувачами першого або другого рівнів вищої освіти педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Так, пізнанню історії українського народу, формуванню гордості за свою Батьківщину сприятиме розв'язування наведених нижче таких задач. Вони виконують не тільки виховні, але й навчальні функції, сприяючи формуванню часових уявлень, умінь виконувати арифметичні дії над багатоцифровими числами тощо:

1) «Григорій Сковорода (1722-1794) – видатний український філософ-містик, поет, педагог, засновник української школи філософії та композитор в напрямку літургійної музики. В якому столітті жив філософ та вчитель? Яке це тисячоліття?»;

2) «Новітня історія Чернечої гори у Каневі розпочалася 22 травня 1861 року, коли на ній перепоховали Тараса Шевченка. Скільки років минуло від того, як розпочалася новітня історія до сьогодення? В якому році буде 250 років від дня перепоховання Т.Г. Шевченка?»;

3) «Український вчений у галузі ракетобудування та космонавтики, головний конструктор перших ракет-носіїв, штучних супутників Землі Корольов Сергій Павлович народився в Житомирі 12 січня 1907 року, а помер 14 січня 1966 року. Скільки років прожив український вчений?»;

4) «Марія Оксентіївна Примаченко – українська народна художниця в жанрі «наївного мистецтва» є авторкою понад 800 картин, 650 з яких зберігаються у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва. Скільки картин не потрапило до музею?».

Про значний вклад українських вчених у зміцнення обороноздатності України можуть засвідчити текстові задачі такого змісту:

1) «Інженери з України розробили 84 зразки дронів. Четверть усіх дронів звичайні, а решта – інноваційні. Скільки інноваційних дронів розробили наші науковці?»;

2) «Інженери з України розробили 84 зразки дронів. Четверть усіх дронів звичайні, а решта – інноваційні. На скільки більше зразків інноваційних дронів розробили наші науковці?»;

3) «Інженери з України розробили 84 зразки дронів. Четверть усіх дронів звичайні, а решта – інноваційні. На скільки менше зразків звичайних дронів розробили наші науковці?»;

4) «Українська сучасна розробка – самонавідна торпеда має швидкість руху 74 км/год і може долати відстань до 518 км. Через який час може бути знищена ворожа субмарина, що знаходиться на відстані 444 км від пуску торпеди?».

Математична сутність наведених задач полягає в тому, що вони формують уміння розв'язувати складені задачі, поняття про дробі, уявлення про швидкість, розкривають сутність відношень «більше» та «менше» тощо.

Про участь нашого народу у забезпеченні ЗСУ усім необхідним, яскравими прикладами волонтерства можуть бути такі задачі:

1) «Три бригади волонтерів за 2 дні приготували 402 гарячі обіди для воїнів ЗСУ, готуючи однакову кількість щодня. Скільки гарячих обідів може приготувати одна бригада за один день?»;

2) «Пенсіонерка для бійців ЗСУ на фронт зв'язала 4 безрукавки і 2 светри. На безрукавки пішло 5 мотків вовни, по 83 м у кожному. Скільки метрів вовни пішло на один светр, якщо всього пенсіонерка використала 996 м вовняних ниток?».

Ці задачі формують уміння розв'язувати складені задачі, формують поняття про поділ на рівні частини тощо.

Про щоденний героїзм, про нелегкі будні наших захисників розповідатимуть текстові задачі з таким сюжетом:

1) «Щоб ворог не вторгся на територію України, поставили інженерні споруди «зуби дракона» на відстані 105 м одна від одного, усього їх – 7. Яка довжина оборони?»;

2) «Гармашам ЗСУ видали 72 снаряди. Кожного дня вони витрачали по 15 снарядів. Залишилось 12 снарядів. На скільки днів їм вистачить цього боєкомплекту?»;

3) «На позицію для бійців ЗСУ привезли 7 малих ящиків зі снарядами, по 12 у кожному ящику, і 6 великих ящиків зі снарядами по 15 у кожному. Що можна дізнатися за цими виразами: $12 \cdot 7$, $15 \cdot 6$, $12 \cdot 7 + 15 \cdot 6$, $15 \cdot 6 - 12 \cdot 7$?».

При розв'язуванні подібних вправ можна запропонувати придумати запитання, щоб утворити просту чи складену задачу. Разом з тим, наведені задачі формують уміння розв'язувати складені задачі, складати вираз за задачею тощо.

Обсяги статті не дають змоги навести зразки інших видів текстових задач, які, з одного боку, сприятимуть формуванню почуття патріотизму та любові до Батьківщини, а з іншого – виконують завдання формування математичних компетентностей у здобувачів початкової освіти. Наше завдання полягало в тому, щоб звернути увагу вчителів на те, як з допомогою текстових задач підручників математики для I-IV класів можна формувати почуття патріотизму та любові до Батьківщини, не виходячи за межі вимог програми. Разом з тим, незначна кількість задач з подібними сюжетами спонукатиме вчителів до використання виховних можливостей та складання відповідних задач. Наявність текстових задач з такими сюжетами сприятиме упорядкуванню впливів на формування почуття патріотизму та розвитку патріотичних почуттів. Це стане ще одним фактором патріотично спрямованого впливу на

здобувачів початкової освіти, що надзвичайно важливо в умовах широкомасштабної російської агресії.

Серед задач повинні бути й такі, які показують подвиги випускників рідної школи, патріотизм простих співгромадян, участь молодших школярів у волонтерстві та донаторстві, мужність та героїзм наших захисників та інше. У такому випадку вже можна буде говорити про результативність сформованості почуття патріотизму та любові до Батьківщини. Якщо учні не кричать про свої добрі справи, а здійснюють конкретні вчинки, спрямовані на допомогу ЗСУ та наближення перемоги, то це стає показником того, що патріотизм стає усвідомлено дієвим.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Проблема формування почуття патріотизму та любові до Батьківщини стала однією із головних завдань системи освіти в умовах агресії Росії. На жаль, наявність окремих недоліків у розв'язанні цього питання спонукає науковців і вчителів до пошуку невикористаних форм, методів та засобів, які допоможуть подолати недоліки. На нашу думку, слід активніше використовувати можливості навчальних предметів початкової школи, зокрема і математики для роботи в цьому напрямку, зокрема і текстові задачі.

Наявні підручники з математики для I-IV класів містять невелику кількість текстових задач, сюжети яких дозволяють при правильному використанні формувати вказані почуття. Оскільки підручники готувалися раніше, то постають такі проблеми:

1) при підготовці нових видань автори повинні включити значно більше текстових задач, сюжети яких допомагатимуть у формуванні почуття патріотизму та любові до Батьківщини;

2) методичні служби мають підготувати відповідні матеріали для вчителів;

3) користуючись підготовленими матеріалами, вчителі зможуть активніше використовувати як підготовлені, так і самостійно складені текстові задачі в освітньому процесі для патріотичного виховання здобувачів початкової освіти. Важливо, щоб при цьому не наносилася шкода формуванню математичних компетентностей та виконанню навчальних програм.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у підготовці на допомогу вчителям початкової школи сюжетних текстових задач патріотичного спрямування за відповідними темами математичної освітньої галузі початкової школи. На наше переконання, зміст таких задач формуватиме дієве почуття гордості за Батьківщину та здатності протистояти інформаційним атакам ворога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Закон України «Про освіту»: Закон від 05.09.2017 № 2145-VIII. (2017). *Відомості Верховної Ради України*, 2017, № 38–39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 13 травня 2025).

Закон України «Про повну загальну середню освіту»: Закон від 16.01.2020 № 463-IX. (2020). *Відомості Верховної Ради України*, 2020, № 6, ст. 41. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 13 травня 2025).

Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року: постанова КМУ від 03.10.2018, № 776. (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 13 травня 2025).

Стратегія національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки: схвалено Указом Президента України від 18.05.2019 № 286/2019. (2019). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27085> (дата звернення 13 травня 2025).

Концепція Нової української школи: схвалена МОН України 27.10.2016. (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf> (дата звернення 13 травня 2025).

Бех, І. і Цибульська, О. (2003). *Виховання особистості: у 2-х кн. Кн. 2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади*. Київ: Либідь.

Гончаренко, С. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.

Мойсеюк, Н. (2003). *Педагогіка: навч. посібник*. Біла Церква.

Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою КМУ від 21.02.2018 № 87. (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 13 травня 2025).

Заїка, А. і Тарнавська, С. (2021). *Математика: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти: у 2 ч. Ч. 1*. Тернопіль: Підручники і посібники.

Заїка, А. і Тарнавська, С. (2021). *Математика: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти: у 2 ч. Ч. 2*. Тернопіль: Підручники і посібники.

Бевз, В. і Васильєва, Д. (2020). *Математика: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти: у 2 ч. Ч. 1*. Київ: Видавничий дім «Освіта».

Бевз, В. і Васильєва, Д. (2020). *Математика: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти: у 2 ч. Ч. 2*. Київ: Видавничий дім «Освіта».

Скворцова, С. і Онопрієнко, О. (2020). *Математика: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти: у 2 ч*. Харків: Ранок.

Бех, І. і Чорна, К. (2015). Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. *Гірська школа Українських Карпат*, № 12–13. С. 27–37.

Мельникова, О. (2012). Проблеми патріотичного виховання сучасної молоді. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, № 2 (49), С. 85–89.

Чорна, К. (2008). *Національна ідея в становленні громадянина-патріота України: метод. посіб.* Черкаси: ЧОІПОПП.

REFERENCES

Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»]: *Zakon vid 05.09.2017 № 2145-VIII*. (2017). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2017, No. 38–39, st. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia 13 travnia 2025). [in Ukrainian]

Zakon Ukrainy «Pro povnu zahalnu seredniu osvitu» [Law of Ukraine «On Complete General Secondary Education»]: Zakon vid 16.01.2020 No. 463-IX. (2020). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2020, No. 6, st. 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (data zvernennia 13 travnia 2025). [in Ukrainian]

Derzhavna tsilova sotsialna prohrama natsionalno-patriotichnoho vykhovannia na period do 2025 roku [State Targeted Social Program of National and Patriotic Education for the Period Until 2025]: postanova KМУ vid 03.10.2018, No. 776. (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776-2018-%D0%BF#Text> (data zvernennia 13 travnia 2025). [in Ukrainian]

Stratehiia natsionalno-patriotichnoho vykhovannia na 2020–2025 roky [Strategy of National-Patriotic Education for 2020–2025]: skhvaleno Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 18.05.2019, No. 286/2019. (2019). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27085> (data zvernennia 13 travnia 2025). [in Ukrainian]

Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly [The Concept of the New Ukrainian School]: skhvalena MON Ukrainy 27.10.2016. (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Book-ENG.pdf> (data zvernennia 13 travnia 2025). [in Ukrainian]

Bekh, I. i Tsybulska, O. (2003). *Vykhovannia osobystosti: u 2-kh kn. Kn. 2: Osobystisno-oriientovanyi pidkhid: naukovo-praktychni zasady* [Personality Education: in 2 books. Book 2: Personality-oriented Approach: Scientific and Practical Principles]. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian]

Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian]

Moiseiuk, N. (2003). *Pedahohika* [Pedagogy]: navch. posibnyk. Bila Tserkva.

Derzhavnyi standart pochatkovoï osvity [State Standard of Primary Education]: zatv. postanovoiu KМУ vid 21.02.2018, No. 87. (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (data zvernennia 13 travnia 2025). [in Ukrainian]

Zaika, A. i Tarnavska, S. (2021a). *Matematyka: pidruch. dlia 4 kl. zakl. zahal. sered. osvity: u 2 ch. Ch. 1.* [Mathematics: Textbook for 4th Grade of General Secondary Education: in 2 parts. Part 1]. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky. [in Ukrainian]

Zaika, A. i Tarnavska, S. (2021b). *Matematyka: pidruch. dlia 4 kl. zakl. zahal. sered. osvity: u 2 ch. Ch. 2* [Mathematics: Textbook for 4th Grade of General Secondary Education: in 2 parts. Part 2]. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky. [in Ukrainian]

Bevz, V. i Vasylieva, D. (2020a). *Matematyka: pidruch. dlia 3 kl. zakl. zahal. sered. osvity: u 2 ch. Ch. 1* [Mathematics: Textbook for 3d Grade of General Secondary Education: in 2 parts. Part 1]. Kyiv: Vydavnychiy dim «Osvita». [in Ukrainian]

Bevz, V. i Vasylieva, D. (2020b). *Matematyka: pidruch. dlia 3 kl. zakl. zahal. sered. osvity: u 2 ch. Ch. 2* [Mathematics: Textbook for 4th Grade of General

Secondary Education: in 2 parts. Part 2]. Kyiv: Vydavnychiy dim «Osvita». [in Ukrainian]

Skvortsova, S. i Onopriienko, O. (2020). *Matematyka: pidruch. dlia 3 kl. zakl. zahal. sered. osvity: u 2 ch.* [Mathematics: Textbook for 3rd Grade of General Secondary Education: in 2 parts]. Kharkiv: Ranok. [in Ukrainian]

Bekh, I. i Chorna, K. (2015). *Prohrama ukraïnskoho patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi* [Program of Ukrainian Patriotic Education of Children and Students]. *Hirska shkola Ukraïnskykh Karpat*, No. 12–13. S. 27–37. [in Ukrainian]

Melnykova, O. (2012). *Problemy patriotychnoho vykhovannia suchasnoi molodi* [Problems of Patriotic Education of Modern Youth]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*, No. 2 (49). S. 85–89. [in Ukrainian]

Chorna, K. (2008). *Natsionalna ideia v stanovlenni hromadianyna-patriota Ukraïny: metod. posib.* [The National Idea in the Shaping of a Citizen-patriot of Ukraine: a Methodological Book]. Cherkasy: ChOIPOPP. [in Ukrainian]

SHAPING A SENSE OF PATRIOTISM AND LOVE FOR THE FATHERLAND THROUGH MATHEMATICAL TEXT PROBLEMS IN MATH IN THE NUS^h

Valerii SILKOV

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID:0000-0002-5905-3700
e-mail: silkovvaleriy@ukr.net

Elvira SILKOVA

Senior Teacher at the Mathematics with Teaching Methods Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-2595-0606
e-mail: esilkova69@gmail.com

Abstract. The article deals with the exploration one of the possible ways to cultivate a sense of patriotism and love for the Homeland among primary school students within the framework of the New Ukrainian School (NUS), through the use of specially selected mathematical word problems. It is noted that these feelings can be developed not only in the course of patriotic education activities but also through the assimilation of content across various academic subjects. In particular, mathematical education is highlighted as a valuable field for achieving this goal.

The study analyzes mathematics textbooks for Grades I-4 of NUS to identify simple and compound word problems whose plots can contribute to the development of patriotic feelings. These include stories that reflect pride in the achievements of the Ukrainian people, heroes of the Armed Forces of Ukraine, volunteer efforts, and

the resilience of ordinary citizens. The analysis confirms that while such tasks are present, their number remains insufficient, especially considering the urgent needs posed by the ongoing Russian aggression against Ukraine.

The article emphasizes the importance of including relevant and realistic content in word problems that resonate with the experiences and emotions of modern Ukrainian children. Word problems with patriotic themes can serve a dual function: they both develop mathematical competence and form socially and morally significant qualities in students. The work includes several examples of original word problems authored by students of pedagogical universities. These problems integrate historical, civic, and military topics, reinforcing both educational and moral development.

In the current context, where traditional forms and means of education are not always sufficient, the authors stress the need for non-standard and interdisciplinary approaches to the formation of civic identity and national consciousness. The solution lies in the systematic integration of value-oriented content into the learning process, including mathematical exercises.

The conclusion outlines several practical recommendations: to prepare new editions of textbooks enriched with a significantly larger number of word problems that support the formation of patriotism and love for the homeland; to engage educational authorities and methodological services in creating relevant guidelines and collections for teachers; and to motivate educators to compose their own tasks based on local history, prominent Ukrainian personalities, and current socio-political realities.

Keywords: education, formation, patriotism, love for the Homeland, storylines of word problems.

Стаття надійшла до реакції 13.05.2025 р.

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 21

Упорядники:
проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.,
доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.

Підписано до друку 29.05.2025 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 14,54. Замовлення №426/2. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні:** зб. наук. пр. Вип. 21. / М-во освіти
і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.:
О. Б. Петренко, К. М. Павелків, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2024. 218 с.

УДК 37: 005.591.6

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
№183 від 25.01.2024 року
Ідентифікатор медіа: R30-02515

Суб'єкти у сфері друкованих медіа:
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, 33014, Україна;
тел.: (0362) 62-03-56
email: rectorat@rshu.edu.ua

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ВРМ-ПОЛІГРАФ
вул. Фабрична, 8 (р-н Льонокомбінату), м. Рівне, 33017, Україна;
тел.: 0800 - 33 - 51 - 57
email: 642134@ukr.net